Cries, रोदति	–	रोदित्वा
Crosses (a stream), तरति	तिण्ण	तरित्वा
Cures, तिकिच्छति	तिकिच्छित	तिकिच्छिय
Cuts, छिन्दति	छिन्न	छिन्दित्वा
Dances, नच्चति	–	नचित्वा
Decides, निच्छेति	निच्छित	निच्छिय
Decorates, मण्डेति	मण्डित	मण्डेत्वा
अलङ्करोति	अलङ्कत	अलङ्करित्वा
Defeats, पराजेति	पराजित	पराजिय
Deprives of, वोरोपेति	वोरोपित	वोरोपिय
Descends, ओरूहति	ओरूळ्ह	ओरुहित्वा, ओरूय्ह
Dies, मरति	मत	मरित्वा
Digest, जीरेति	जिण्ण	जीरेत्वा
Digs, खणति	खत	खणित्वा
Disappears, अन्तरघायति	अन्तरहित	अन्तरघायित्वा
Disputes, विवदति	विवदित	विवदित्वा
Divides, भाजेतिः	भाजित	भाजेत्वा
विभजति	विभत्त	विभजिय
Does, करोति	कत	कत्वा, करित्वा
Drags, आकड्ढति	आकड्ढित	आकड्ढित्वा
Dries, (v.t.) सुक्खापेति	सुक्खापित	सुक्खापेत्वा
(v.i.) सुस्सति	सुक्ख	सुस्सित्वा
Drinks, पिवति	पीत	पिवित्वा
Dwells, वर्सात	वुत्थ	वसित्वा
Dwindles, परिहायति	परिहीन	परिहायित्वा
Eats, भुञ्जति, अस्नाति	भुत्त, असित	भुञ्जिय,
अदति	–	अदित्वा
Emerges from water, उत्तरति	उत्तिण्ण	उत्तरित्वा
Enshrines, निदहति	निदहित, निहित	निदहित्वा
Enters, पविसति	पविट्ठ	पविसित्वा

Establishes, (v.t.) पतिट्ठापेति,	पतिट्ठापित	पतिट्ठापिय
(v.i.) पतिट्ठति	पतिट्ठित	पतिट्ठाय
Exists, पवत्तति	पवत्त, पवत्तित	पवत्तेत्वा
Falls, पतति	पतित	पतित्वा
Fears, भायति	भीत	भायित्वा
Feels, वेदेति	वेदित	वेदियित्वा
Fights, युज्झति	युज्झित	युज्झित्वा
Fills (v.t.), पूरेति	पूरित	पूरेत्वा
(v.i.) पुरति	पुण्ण	पूरित्वा
Flees, पलायति	पलात	पलायित्वा
Flies, उड्डेति	उड्डित	उड्डीयत्वा
Floats (v.i.) वुय्हति	वूळ्ह	वुय्हित्वा
(v.t.) प्लावेति	प्लावित	प्लावेत्वा
उप्प्लवति	उप्प्लवित	उप्पलवित्वा
Flows, पग्घरति	पग्धरित	पग्धरिय
सन्दति	सन्दित	सन्दित्वा
Folds, संहरति	संहट	संहरित्वा
Follows, अनुगच्छति	अनुगत	अनुगन्त्वा
Forbears, सहति	सहित	सहित्वा
अधिवासेति	अधिवासित	अधिवासेत्वा
Forgets, पमुस्सति	पमुट्ठ	पमुस्सित्वा
Forgives, खमति	खन्त	खमित्वा
Forsakes, चजति,	चत्त	चजित्वा
पजहति,	पजहित	पहाय, पजहिय
जहाति	जहित	जहित्वा
Gets, लभति,	लद्ध	लद्धा, लभित्वा
अधिगच्छति	अधिगत	अधिगन्त्वा
Gives, ददाति, देति	दिन्न	दत्वा, ददित्वा
Gives in charge, निय्यादेति	निय्यादित	निय्यादेत्वा
Goes, गच्छति, याति	गत, यात	गन्त्वा
Goes ashore, पारं गच्छति	पारङ्गत	पारङ्गत्वा
तरति	तिण्ण	तरित्वा
Goes out, निक्खमति	निक्खन्त	निक्खम्म
Governs, अनुपालेति	अनुपालित	अनुपालेत्वा

Grows, (v. i.) वड्ढति	वुड्ढ	वड्ढित्वा
(v. t.) वड्ढेति	वड्ढित	वड्ढेत्वा
Grows up, रूहति	रूळ्ह	रूहित्वा
Hangs, (v. i.) ओलम्बति	ओलग्ग	ओलम्बित्वा
(v. t.) ओलम्बेति	ओलम्बित	ओलम्बेत्वा
Happens, सिज्झति	सिद्ध	–
Hears, सुणाति, सुणोति	सुत	सुत्वा, सुणित्वा
Heats, तापेति	तापित, तत्त	तापेत्वा
Honours, पूजेति, मानेति	पूजित, मानित	पूजेत्वा, मानेत्वा
Identifies, सन्तीरेति	सन्तीरित	सन्तीरेत्वा
Illuminates, ओभासेति	ओभासित	ओभासेत्वा
जोतेति	जोतित	जोतेत्वा
Imitates, अनुकरोति	अनुकत	अनुकरित्वा
Imprisons, रोधति	रोधित	रोधिय
Interprets, अनुवादेति	अनुवादित	अनुवादेत्वा
Interrogates, पुच्छति	पुट्ठ, पुच्छित	पुच्छित्वा
अनुविज्जति	अनुविज्जित	अनुविज्जित्वा
Interrupts, उपच्छिन्दति	उपच्छिन्न	उपच्छिज्ज
Is, भवति, अत्थि	भूत	भवित्वा
Is able, सक्कोति	–	सक्कुणित्वा
Judges, तीरेति	तीरित	तीरेत्वा
विनिच्छेति	विनिच्छित	विनिच्छय
Jumps, पक्खन्दति	पक्खन्त	पक्खन्दित्वा
Keeps, थापेति	थापित	थापेत्वा
Kills, मारेति	मारित	मारेत्वा
घातेति	घातित	घातेत्वा
हनति	हत	हन्त्वा
Kindles, जालेति	जालित	जालेत्वा
Knits, गन्थेति	गन्थित	गन्थेत्वा
Knows, जानाति	ञात	ञात्वा
Laments, विलपति	–	विलपित्वा
Laughs, हसति	हट्ठ	हसित्वा
Lays aside, निक्खिपति	निक्खित्त	निक्खिपित्वा
Leads, नेति	नीत	नेत्वा, नीत्वा

Learns, उग्गण्हाति	उग्गहित	उग्गहेत्वा, उग्गण्हिय
Lifts up, उच्चारेति	उच्चारित	उच्चारेत्वा
उक्खिपति	उक्खित	उक्खिपित्वा
Lives, जिवति	–	जीवित्वा
Looks, पस्सति	दिट्ठ	पसित्वा
ओलोकेति	ओलोकित	ओलोकिय
Manifests, पातुभवति	पातुभूत	पातुभवित्वा
Measures, मिणाति	मित	मिणित्वा
Moves, चलति	चलित	चलित्वा
Nurses, आपादेति	आपादित	आपादेत्वा
Observes, रक्खति	रक्खित	रक्खिय
पटिपज्जति	पटिपन्न	पटिपज्जित्वा
Obtains, अधिगच्छति	अधिगत	अधिगन्त्वा
Opens, विवरति	विवट	विवरित्वा
Oppresses, पीळेति	पीळित	पीळेत्वा
Originates, उप्पादेति	उप्पादित	उप्पदित्वा
निब्बत्तेति	निब्बत्तिति	निब्बत्तेत्वां
Perishes, विनस्सति	विनट्ठ	विनस्सित्वा
Plays, कीळति, रमति	रत	कीळित्वा, रमित्वा
Pleases, तुस्सति	तुट्ठ	तुस्सित्वा
Ploughs, कसति	कट्ठ	कसित्वा
Pounds, कोट्टेति	कोट्टित	कोट्टित्वा
Praises, अभित्थवति	अभित्थुत	अभित्थविय
Preaches, देसेति	देसित	देसेत्वा
Prepares, सज्जेति	सज्जित	सज्जेत्वा
Prints, मुद्देति	मुद्दित	मुद्देत्वा
Promises, पटिजानाति	पटिञ्ञात	पटिजानित्वा
पटिस्सुणाति	पटिस्सुत	पटिस्सुत्वा
Protects, पालेति	पालित	पालेत्वा
Prevents, निवारेति	निवारित	निवारेत्वा
Purifies, विसोधेति	विसोधित	विसोधेत्वा
सम्पसादेति	सम्पसादित	सम्पसादिय
Purges, विरेचेति	विरित्त	विरेचेत्वा
Pushes away, पनुदति	पनुदित	पनुदित्वा
Rains, वस्सति	वट्ठ	वस्सित्वा
Raises, उट्ठापेति	उट्ठापित	उट्ठापेत्वा

Reads, पठति	पठित	पठित्या
Recites, सज्झायति	सज्झायित	सज्झायित्वा
Regains, पटिलभति	पटिलद्ध	पटिलभित्वा
Remembers, अनुस्सरति	अनुस्सरित	अनुस्सरित्वा
Resolves, अधिट्ठाति	अधिट्ठत	अधिट्ठाय
Returns (v.i.) पटिनिवत्तति	पटिनिवत्त	पटिनिवत्तित्वा
पच्चांगच्छति	पच्चागत	पच्चागन्त्वा
Rises, उट्ठाति	उट्ठित	उट्ठाय
Roars, नदति	–	नदित्वा
Runs, धावति	–	धावित्वा
Says, वदति	वुत्त	वत्वा
भासति	भासित	भासित्वा
कथेति	कथित	कथेत्वा
Seeks, गवेसति	गवेसित	गवेसित्वा
परियेसति	परियेसित	परियेसिय
Sees, पस्सति	दिट्ठ	पस्सित्वा, दिस्वा
Sells, विक्किणाति	विक्कित	विक्किणित्वा
Sends, पेसेति	पेसित	पेसेत्वा
Sets fire, झापेति	झापित	झापेत्वा
Sews, सिब्बति	सिब्बित	सिब्बेत्वा
Shakes, कम्पेति	कम्पित	कम्पेत्वा
चालेति	चलित	चालेत्वा
Shines, विरोचति	विरोचित	विरोचित्वा
ओभासति	ओभासित	ओभासित्वा
Shoots, विज्झति	विद्ध	विज्झित्वा
Shows, दस्सेति	दस्सित	दस्सेत्वा
Shuts, पदहति	पिहित	पिदहित्वा
Sings, गायति	गायित	गातित्वा
Sinks, (v.i.), निमुज्जति	निमुग्ग	निमुज्जित्वा
Sits, निसीदति	निसिन्न	निसीदिय
Sleeps, सयति	–	सयित्वा
निद्दायति	–	निद्दायित्वा
Smells, घायति	घायित	घायित्वा
Sows, ककचेर, छिन्दति	छिन्न	छिन्दित्वा

Spends, विस्सजेति	विस्सट्ठ	विस्सज्जेत्वा
Spreads, (v.i.) पत्थरति	पत्थट	पत्थरित्वा
(v.t.) वित्थारेति	वित्थत	वित्थारेत्वा
Springs up, उब्भिज्जति	उब्भिन्न	उब्भिज्ज
Stands, तिट्ठति	ठित	ठत्वा
Steals, चोरेति, थेनेति	चोरित, थेनित	चोरित्वा, थेनेत्वा
Strews, विकिरति	विकिण्ण	विकिरित्वा
Strings, आवुणति	आवुत	आवुणित्वा
Stumbles, पक्खलति	पक्खलित	पक्खलित्वा
Swallows, गिलति	गिलित	गिलित्वा
Sweeps, सम्मज्जति	सम्मट्ठ	सम्मज्जित्वा
Swoons, मुच्छति	मुच्छित	मुच्छित्वा
Takes, आदाति	आदिन्न	आदाय, आदियित्वा
गण्हाति	गहित	गहेत्वा, गण्हिय
Takes down, ओतारेति	ओतारित	ओतारेत्वा
ओरोपेति	ओरोपित	ओरोपिय
Tastes, सायति	सायित	सायित्वा
Teaches, उग्गण्हापेति	उग्गण्हापित	उग्गण्हापेत्वा
सिक्खापेति	सिखापित	सिखापेत्वा
Thinks, चिन्तेति	चिन्तित	चिन्तेत्वा
Threatens, तज्जेति	तज्जित	तज्जेत्वा
Throws, खिपति	खित्त	खिपित्वा
Touches, फुसति	फुट्ठ	फुसित्वा
Trains, सिक्खापेति	सिक्खापित	सिक्खापिय
दमेति	दमित	दमिय
Translates, परिवत्तेति	परिवत्तित	परिवत्तेत
Trembles, कम्पति	कम्मित	कम्पित्वा
Turns, वट्टेति	वट्टिट	वट्टेत्वा
Understands, बुज्जति	बुज्झ	बुज्झित्वा
Unfolds, पसारेति	पसारित	पसारिय
Vomits, वमति	वमित	वमित्वा
Waits for, आगमेति	–	आगमेत्वा
Walks, चरति	–	चरित्वा
Wanders, आहिण्डति	–	आहिण्डित्वा

Washes, घोवति	घोत	घोवित्वा
Wears on, निवासेति	निवत्थ	निवासेत्वा
Weaves, विनाति	वीत	विनित्वा
Wins, जिनाति	जित	जिनित्वा
Wishes, इच्छति	इच्छित	इच्छिय
Wraps, वेठेति	वेठित	वेठेत्वा
Writes, लिखति	लिखित	लिखित्वा
Yokes, योजेति	युत्त	योजेत्वा, योजिय

III. The Participles धातुसाधितें

The participles are either *verbal adjectives,* agreeing with the qualified nouns in gender, number and case or *indeclinables.* As usual with verbs they are classified according to tenses, as present, past and future: The *Future Participle* is less commonly met with. The *Past Particple is the declinable past passive participle* and is formed by त or इत to the root. The Pali Past Participles, listed above, are all from the Sanskrit forms directly, with modification. *The past participles are used as adjective and are declined* like बुद्ध (m); फल (n); कञ्ञा (f): The *Indeclinable Past Participle* also called the *Absolutive* (Pali-Course) or *the Gerund* (English Grammar) are formed by adding त्वा to the root. They are dealt with under Nipata or अव्यय. The *Infinitive of purpose* is the same thing as तुमन्त अव्यय and is indeclinable.

(1) Present Participles : Addition of अन्त or मान to a root forms Present Participle (masculine) and are declined भगवन्त; बुद्ध.

गम – गच्छ + अन्त = गच्छन्त; गच्छ् + मान = गच्छमान

दद – वद् + अन्त = वदन्त; वद + मान = वदमान

कंख – कंख् + अन्त = कंखन्त; कंख + मान = कंखमान

लभ – लभ् + अन्त = लभन्त; लभ + मान = लभमान

रुद – रोद् + अन्त = रोदन्त; रोद + मान = रोदमान

सुप – सुप् + अन्त = सुपन्त; सुप + मान = सुपमान

दा – दद् + अन्त = ददन्त, देन्त; दद + मान = ददमान

हा – जह् + अन्त = जहन्त; जह + मान = जहमान

कुध – कुज्झ् + अन्त = कुज्झन्त; कुज्झ + मान = कुज्झमान

युध – युज्झ् + अन्त = युज्झन्त; युज्झ + मान = युज्झमान

सु – (श्रु) सुण् + अन्त = सुणन्त; सुण + मान = सुणमान

सक (शक्) सक्कोन्त =

पुच्छ – पुच्छ् + अन्त = पुच्छन्त; पुच्छ + मान = पुच्छमन

मर – मर् + अन्त = मरन्त; मर + मान = मरमान

भुंज – भुंज् + अन्त = भुञ्जन्त; भुञ्जमान

कर – (कृ) कर् + अन्त = करोन्त

गह – गण्ह + अन्त = गण्हन्त; गण्ह + मान = गण्हमान

वि + की – विक्किरण् + अन्त = विक्किणन्त; विक्किण + मान = विक्किणमान

चुर – चोरय् + अन्त = चोरयन्त; चोरय + मान = चोर + अन्त = चोरेन्त

कथ – कथय् + अन्त = कथयन्त; कथे + अन्त = कथेन्त;

कथय + मान = कथयमान

Addition of अती, अन्ती माना, to the verbal root forms Feminine Present Participle :–

गम – गच्छ् + अती = गच्छती; गच्छन्ती; गच्छमाना	
वद – वद् + अती = वदती; वदन्ती; वदमाना	Thye are declined
कख – कंख् + अती = कंखती; कंखन्ती; कंखमाना	like, गच्छती, गच्छन्ती
लभ – लभ् + अती = लभती; लभन्ती; लभमाना	

The neuter Present Participle is formed by adding अन्त and मान to the root and is declined like फल.

(2) The Future Participle, not very common, is formed by inserting इस्स between the verbal base (धातुङ्ग) and the termination अन्त or मान of the Present Participle, e.g. :–

पच + इस्स + अन्त = पचिस्सन्त = who will be cooking

पचिस्समान =

– Masculine forms.

पच + इस्स + अती = पचिस्सती; पचिस्सन्ती

– Feminine forms

पत + इस्स + अन्त = पचिस्सन्तं = पचिस्सन्तं फलं, a fruit about to fall

– Neuter forms.

(3) The declinable Past Participles are often referred as declinable *Past Passive Participles.* They are formed by adding त or इत to the verbal

root. For convenience and easy understanding a list of Past Participles with their genders are given below :–

Root	Masculine Gender	Feminine Gender	Neuter Gender
गम	गतो	गता	गतं
नम	नतो	नता	नतं
पुच्छ	पुच्छितो, पुट्ठो	पुच्छिता, पुट्ठा	पुच्छितं, पुट्ठं
दिस	दिट्ठो	दिट्ठा	दिट्ठं
नी	नीतो	नीता	नीतं
ठा, तिट्ठ	ठितो	ठिता	ठितं
हन	हते	हता	हतं
पा	पीतो	पीता	पीतं
लभ	लद्धो	लद्धा	लद्धं
गह	गहितो	गहिता	गहितं
कर	कतो	कता	कतं
आ + रभ	आरद्धो	आरद्धा	आरद्धं
दा	दत्तो, दिन्नो	दत्ता, दिन्ना	दत्तं, दिन्नं
आ + रूह	आरूळ्हो	आरूळ्हा	आरूळ्हं
ओ + लोक	ओलोकितो	ओलोकिता	ओलोकितं
खाद	खादितो	खादिता	खादितं
खिप	खित्तो	खित्ता	खित्तं
चर	चरितो, चिण्णो	चरिता, चिण्णा	चरितं, चिण्णं
छिद	छिन्नो	छिन्ना	छिन्नं
ञा	ञातो	ञाता	ञातं
धोव	धोवितो	धोविता	धोवितं
न्हा	नहातो, न्हातो	नहाता, न्हाता	नहातं, न्हातं
बुद्ध	बुद्धो	बुद्धा	बुद्धं
भास	भासितो	भासिता	भासितं
मर	मतो	मता	मतं
मुच	मुत्तो	मुत्ता	मुत्तं
याच	याचितो	याचिता	याचितं
रक्ख	रक्खितो	रक्खिता	रक्खितं
वस	वसितो, वुसितो	वुसिता, वुसिता	वसितं, वुसितं

(4) The Potential Passive Participles are used to denote some action which is fit or proper to be done e.g., the students should get up at dawn **माणवकेहि पच्चूसकाले उट्ठितब्ब.** Here the subject must be in the instrumental while the participle must agree with the object in gender, number, and case. If there is no object then the participle must be in Neuter, Nominative, Singular e.g. :–

रक्ख – रक्खितब्ब, रक्खनीय, रक्खिय

वंद – वन्दितब्ब, वन्दनीय, संदिय (वन्य)

छिद – छेतब्ब, छेदनीय, छिन्दितब्ब

सु – सोतब्ब, सुणितब्ब, सवणीय

कथ – कथयितब्ब, कथेतब्ब, कथनीय

पूज – पूजयितब्ब, पूजेतब्ब, पूजनीय, पुज्ज

IV. Some adverbial phrases, interjections and addressing forms.

Ah ! Alas ! **हा, अहो**

Anyhow, **येन केनचि आकारेन**

By how much, **कित्तावता**

By this much, **एत्तावता**

For a long time, **चिराय**

Hail ! **जयतु!**

In many places, **बहुत्थ**

In one place, **एकत्थ**

In one way, **एकधा**

In two ways, **द्विधा**

In three ways, **तिधा**

In four ways, **चतुधा**

In five ways, **पञ्चधा**

In six ways, **छधा**

In seven ways, **सत्तधा**

In eight ways, **अट्ठधा**

In nine ways, **नवधा**

In ten ways, **दसधा**

Twice, **द्विक्खतुं**

Four times, **चतुक्खत्तुं**

Six times, **छक्खत्तुं**

Twenty times, **वीसतिकखत्तुं**

Thousand times, **सहस्सक्खत्तुं**

How many times, **कतिक्खत्तुं ?**

Well done, **साधु ! सधु !**

What else, **अञ्ञं किं ?**

In hundred ways, **सतधा**

In many ways, **बहुधा**

In how many ways, **कतिधा**

In every way, **सब्बधा**

In both ways, **उभयथा**

In another way, **अञ्ञथा**

In the other way, **इतरथा**

In another place, **अञ्ञदा**

In both places, **उभयत्थ**

In another day, **अञ्ञदा**

In the presence of, **सम्मुखा**

In the absence of, **परम्मुखा**

Look here, इङ्ध

Methinks, मञ्ञे

My dear, भो, अम्मो, आवुसो, सम्म, मारिस

Revered Sir, भन्ते, भदन्ते

Sir, सामि, अय्ये

Shame, धि! धिरत्थु

Thrice, तिक्खत्तुं

Five times, पञ्चक्खत्तुं

Ten times, दसक्खत्तुं

Hundred times, सतक्खत्तुं

Many times, बहुक्खत्तुं

My Lord, देव

Adverbs of Time, कालभेदा

Afternoon, अपरण्हो

Afterwards, पच्छा

Always, सदा, निच्चं (Ind.)

Dawn, अरूणो, अरूणोदयो

Day, दिवसो

Day after to-morrow, परनसुवो (Ind.)

Day before yesterday, परहीयो (Ind.)

Day time, दिवसकालो

One day, एकदा (Ind.)

Early morning, पच्चूसो

Evening, सायं

Fast-day, उपोसयो

Formerly, पुब्बे, पुरा (Ind.)

Fore-noon, पुब्बण्हो

Fortnight, अद्धमासो, पक्खो

Fullmoon day, पण्णरसी (f)

Future, अनागतो

Hour, घटिका

Mid-day, मज्झण्हो

Midnight, निसीथो

Minute, मुहुत्तो, खणो

Month, मासो

Morning, पभातो,

In the morning, पातो

Moment, खणो

Night, रत्ति (f)

First watch of night, पठययामो

Last watch ofnight, पच्छिमयामो

Middle watch of night, मज्झिमयामो

New-moon-day, अमावसी (f)

Now, इदानि (Ind.)

Rainy-season, वस्सनो

Season, उतु, (m, f)

Second, अच्छरा

Spring, वसन्तो

Summer, गिम्हानो

Time, कालो

Past time, अतीतो

Present time, पच्चुप्पन्नो

To-day, अज्ज (Ind.)

To-morrow, सुवे (Ind.)

Week, सत्ताहो

Winter, हेमन्तो

Year, सरदो, संवच्छरं

Yesterday, हीयो, हिय्यो

V. General Conversation, साधारण सल्लापो।

1. Do you know Pali ? त्वं पालिभासं जानासि?।
2. I know a little; अहं थोकं जानामि।
3. Are you able to converse in Pali ?
   सक्कोसि त्वं पालिभासाय सल्लपितुं?।
4. Yes, I am able to converse a little :
   आम, थोकं सल्लपितुं सक्कोमि।
5. What is your name ? युम्हं नामं किं? किंमो नामेसि?।
6. My name is Vijayabahu; अहं विजयबाहू नामो म्हि।
7. Where do you live ? त्वं कथं वससि?।
8. I live in Colombo; अहं कोळम्बनगरे वसिमि।
9. What is your age ? तुम्हं आयुप्पमाणां कित्तं?।
10. My age is fifteen मय्हं आयुप्पमाणं पण्णरस।
11. How old are you ? कतिवस्सोसि त्वं (आयुना)?।
12. I am twenty years old; अहं वीसति वस्सोऽम्हि।
13. Where do your parents live ?
    तुम्हं मातापितरो कुहिं वसन्ति?।
14. They too live in Colombo now ?
    ते पि इदानि कोळम्बनगरे येव वसन्ति।
15. Do you have brothers and sisters too ?
    तुम्हं भातु भगिनीयो पि सन्ति?।
16. Yes, I have four brothers and two sisters :
    आम, मय्हं चत्तारो भातरोच द्वे भगिनियो च सन्ति।
17. What do your brothers do ? तव भातरो किं करोन्ति?।
18. One of them is a merchant, the second one is a clerk and the other two still attend schools;
    तेसु एको वाणिजो, दुतियो लेखको, द्वे ताव पाठसालासु उग्गण्हन्ति.।
19. What do you like to be ? त्वं किं कम्म कातुं इच्छसि?।
20. I like to be a carpenter; अहं एको बड्ढकी भवितुं इच्छामि।
21. When did you come here; कदा त्वं इध आगतो सि?
22. I came here yesterday; हीयो हं इध आगगिंच्छ।

1. Who are you ? को सि त्वं?
2. I am a farer; अहं एको पथिको।
3. Where do you come from ? कुतो त्वं आगच्छसि?
4. I come from India; अहं इन्दुदेसतो आगच्छमि।
5. For what purpose have you come ? त्वं किं कातुं आगतो सि?
6. I want to sell some goods; अहं भण्डानि विक्किणितुं इच्छामि।
7. Why did you come here; कस्मा इध आगतो सि?।
8. I came here to talk to you; तया सद्धिं सल्लपितुं आगतो म्हि।
9. What is your father ? को तुम्हं पिता?
10. My father is the merchant Mahanama; मम पिता महानाम वाणिजो
11. Who is your friend and acquaintance here ?
    को इध तव मित्तो वा सन्दि ट्ठो वा?
12. The mayor of this city is a friend of mine;
    इध नगरगुत्तिको मय्हं मित्तो होति।
13. Where do you work ? कत्थ त्वं कम्मं करोसि?
14. I work in a post office; अहं एकस्मिं सासनगारे कम्मं करोमि।
15. Where do you go from here ? इतो त्वं कुहिं गच्छसि?
16. I will go to another town from here; अहं इतो अञ्ञं अगरं गमिस्सामि
17. Do you like this place ? पियायसि त्वं इदं ठानं?
18. I may like this place if it is not to hot;
    पियायेय्यम इदं ठानं सच्चेदं नाच्चुण्हंभवेय्य।
19. When will you go home ? कुदा त्वं सकट्ठानं गमिस्ससि?
20. I will go home when I get enough money;
    यदि पहोणकं मूलं लभिस्सामि, तदाऽहं गमिस्समि।
21. How much money have you now with you ?
    कित्तकं मूलंऽदानि तव सन्तिके अत्थि?।
22. I have fourteen rupees and fifty cents;
    चुद्दस रूपियानि अड्ढारूपियञ्च च मम सन्तिके सन्ति।

Orders and Advice

1. Ring the bell; घण्ठं वादेहि।
2. Bring my watch here; मम होरालोचनं इध आहार।
3. Call that man here; तं पुरिसं इध पक्कोसाहि।

4. Wash your feet; तुम्हं पादे धोवाहि।
5. Do not go in the Sun; आतपे मा गच्छाहि।
6. Do not drink intoxicants; मज्जं मा पिव।
7. Fold my silk dress; मम कोसेय्यच्छादनं संहराहि।
8. Give this begger some rice; इमस्स याचकस्स थोकं तण्डुलं देहि।
9. Send that boy to fetch a pen; लेखणिं आनंतुं तं दारकं पेसेहि।
10. Be always obedient to your parents;
सदा मातापितुन्नं वचनकरा भवथ।
11. Do not ridicule elders; मा वुद्धानं परिहासं करोथ।
12. Never tell lies; मा कदाचि पि मुसा भणथ।
13. Do not kill living beings; मा जीविनो जीविता वोरोपेथ।
14. Pay respect to all religious teachers; सब्बेसं समणानं गारवं करोथ।
15. Keep company with virtuous friends; कल्याणमित्ते सेवथ।
16. Do not keep company with friends who have fallen into voice; पापमित्ते मा भजथ।
17. Do not steal even a needle that belongs to others; मा परसन्तकं सूचिमत्तं पि थेनेथ।
18. Do not tease animals; तिरच्छानगते मा हिंसथ।
19. Do not try to find others faults; मा परेसं छिद्दानि गवेसथ।
20. Find out your own faults and avoid them;
अत्तनो वज्जानि गवेसेत्वा तानि पजहथ।

Conversation with a school boy

1. Why did you not come yesterday ? Or why were you absent yesterday ?
कस्मा त्वं हीयो न आगतो सि?।
2. Yesterday I went with my father to a funeral;
हीयो ऽहं पितरा सद्धिं मतकट्ठानं अगमिं।
3. Where are your books and writing material ?
कुहिं तव पोत्थका लेखनभण्डानि च?।
4. I came here having left them on the desk in the school;
तान ऽ हं सालब्भन्तरे लेखनफलके ठापे त्वा आगतो ऽ म्हि।
5. Why do you come late to-day ?
कस्मा त्वं अज्ज चिरायित्वा आगच्छसि?।

6. Being unable to cross the bridge as it was broken down, I am late; अन्तरामग्गे सेतुनो भिन्नता तरितुं असक्कोन्तो चिरायिं।
7. What did that boy say to you? सो दारको तुय्हं किं कथेसि?।
8. He said he could not buy the necessary books as he had no money; निमूलत्ता इच्छिते पोत्थके किणितुं नासक्खि ति सो वदि।
9. Why did he send for you? कस्मा सो तं पक्कोसि?।
10. He has send for me because he wished to get a book from me ; मम सन्तिका एकं पोत्थकं लद्धुं इच्छन्तो सो मम पक्कोसि।
11. How many books did you buy? कति पोत्थका कीता तया?।
12. I bought four books; मया चत्तारो पोत्थका कीता।
13. How much did you pay for them;
तेसं अत्थाय कित्तकं मूलं दिन्नं तया?
14. I gave eight rupees and twenty five cents;
अट्ठ रूपियानि पञ्चवीसति-सतभागे च अहंअदासिं।
15. Can you run quickly; सक्कोसि त्वं सीघं धावितुं।
16. I am not able to run very fast; अहं अतिसीधं धावितुं न सक्कोमि।
17. Was it done by him in your presence?
कतं इदं तेन तुय्हं सम्मुखे?।
18. No; it was done by him in the presence of two other students;
न; अञ्ञेसं द्विन्नं सिस्सस्स सन्तिके तेन इदं कतं।
19. If it is so how do you know this ? यदि एवं, कथं त्वं इदं जानासि?।
20. They told me that he did so; सो तथ करी ति ते मं वदिंसु।
21. When will your father return ? युय्हं पिता कदा पच्चागमिस्सति?।
22. He will return from there day after tomorrow; परसुवे सो ततो आगमिस्सति।
23. Did you tear the leaves of this book ?
त्वं इमस्स पोत्थकस्स पत्तानि दालेसि नु?
24. I did not; I was writing my copy;
न अहं लिपिपरिचये अक्खरानि लिखन्तो निसीदिं।
25. Do you write with steel nibs ? अयलेखनीमुखेहि नु तुम्हे लिखथ?।
26. We write with quill pens; मयं पत्तनाळा-लेखनीहि लिखाम।
27. What did your teacher teach you yesterday ?
किं तुम्हाकं आचरियो हियो उग्गणहापेसि।

28. He taught us geography of India;

सोऽम्हाकं भारत भूमिवित्थारं उग्गण्हापेसि।

29. As my slate is broken I shall buy another to-morrow;

मम सिलापत्थरस्स बिन्नता सुवेऽहं अञ्ञ किणीस्सामि।

30. Did he give you that book ? सो तं पोत्थकं तुम्हं अदसि नु?।

31. No, it was given by him to his sister;

न तेन सो अत्तनो भगिनिया दिन्नो।

32. I cannot give you the book, for it is not mine;

मम अनायत्तत्ता तं पोत्थकं तुम्हं दातुं न सक्कोमि।

33. Having been expelled from the school the boy returned home;

पाठसालाय निक्कड्ढितो सो सिस्सो अत्तनो गामं पच्चागमासि।

34. If you wish to be successful in the future, learn while you are young;

अनागते अभिवुड्ढि पत्तुं इच्छन्ता, दहरकाले सिप्पुग्गहणं करोथ।

Conversation between two farmers

1. Good morning; सुप्पभातं।
2. It is good of you to have come here; सुन्दरं तया कतं इध आगच्छन्तेन।
3. I hoped that you would come as I was anxious to meet you;

   अहं तया समागन्तुं इच्छन्तो तब आगमनं पच्चासिंसन्तु वसिं।
4. Why have you been away so long ?

   कस्मा त्वं चिराय इध नागतो सि?
5. I could not go anywhere for about a month as I was ill;

   गेलञ्ञेन आभिभूतोऽहं एक मासमत्तं कत्थचि पि गन्तुं नाखक्खिं।
6. Was your harvest fruitful ? तव सस्सं निप्फन्नं वा नो वा?।
7. My crop was destroyed by an excess of water, only a small quantity is left unharmed;

   अधिक जलेन मम सस्सं विनस्सि; थोकं एव अविसिट्ठं अहोसि।
8. What about your own crop ? का भवती सस्से पवत्ति
9. At first, some cattle broke the fence and ate the young plants, and then the remainder died of drought;

   पठमं गावो वत्तिं भिन्दित्वा तरुणासस्सं खादिंसु, अथावसिट्ठं अनोदकेन मिलायि।
10. If it is so how will you feed your family ?

    यज्जेवं, कथं त्वं अत्तनां कुटुम्बं पोसेतुं सक्कोसि?
11. I will earn my living by selling pot-herbs brinjals, pumpkins, etc;

    अहं साकपण्णाणि च भण्डाकीकुमीण्डादीनि च विक्किणित्वा जीविकं कप्पेस्सामि

12. Are there many orange trees in your garden;
सन्ति वब उय्याने बहु जम्बीररुक्खा?
13. There are twenty trees in my garden;
वीसति रुक्खा मम उय्याने रोपिता होन्ति।
14. How many fruits do you gather from those trees in one crop?
एकस्मिं वारे तेहि कित्तकानि फलानि ओचिनासि?।
15. I get about two thousand fruits in one crop :
एकस्मिं फलवारे द्विसहस्समत्तानि फलानि लभामि।
16. When do you wish to plough your field;
कदा तव खंत्तं कसितुं इच्छसि?।
17. I will plough it when I get oxen and plough :
यदा गोणे च नाङ्गलानि च लभिस्सामि तदाऽहं कसिस्सामि।
18. How many mowers do you need in reaping ?
लायने कित्तका लायका इच्छितब्बा?।
19. Ten reapers with ten scythes will be able to reap my harvest;
दस लायका दसहि दात्तेहि मम स्ससं लायितुं सक्खिस्सन्ति।
20. Having heaped them on the threshing floor, how many oxen do you need for threshing ?
खले रासीकत्वा कतीहि गोणेहि मद्दापिस्ससि?
21. Having got them threshed by eight oxen and having removed straw and chaff, I will bring home the grain after getting it dried :
अट्ठाहि गोणेहि मद्दापेत्वा पलालं उध्दरित्ता भुसं पप्फोटेत्वा सुक्खापेत्वा च धाञ्ञं गेहं आनेस्सामि।

Conversation between two merchants

1. Welcome ! Please sit down here;
स्वागतं भवतो ! निसिदाह इमस्मिं आसने।
2. How are you getting on ? कथं तव सरीरप्पवत्ति?।
3. Thank you; I am quite well; थुति अत्थु; अहं अच्चन्तनिरोगी विहरामि।
4. Are your wife and children well and happy?
तव पुत्त-दारा पि निरोगा सुखिनो।
5. Yes, they too are in good health and contented; एवं, ते पि अप्पावाधा चेव सन्तुट्ठा च।
6. How much did you get this month by selling your goods ?
इमस्मिं मासे भण्डविक्कयेन कित्तको लाभो लद्धो भवता?।

7. There was no gain but only loss, as I had to sell my goods at less than the cost price;

कीतमूलतो पि ऊनामूलेन विक्किणितत्ता मय्हं हानि येव अहोसि न वड्ढि1।

8. What goods did you buy from Persia ?

पारसिका - देसतो कानि भण्डानि तया कीतानि?।

9. I went there with a carvan andbrought many carpts with the aid of Camels;

अहं सत्यवाहेन सध्दि तत्थ गन्त्वा बहूनि अनग्धकोजवानि ओट्ठेसु ओरोपेत्वा आनेसिं।

10. At what price do you want to sell your carpets ?

एकं कोजवं कित्तकेन मूलेन विक्किणितुं इच्छसि?।

11. I will sell them at double the cost;

कीतमुलतो दिगुणेन मूलेन विक्किणिस्सामि।

12. I have heard that a merchant-uessel arrived in the harbour yesterday;

एक वाणिजनावा हीयो पट्ठनं आगता ति सुतं मया।

13. Yes, I went to the harbour and gave some money in advance to buy goods from there;

एवं, अहं नावातित्थं गन्त्वा ततो भण्डं गहेतुं सच्चकारं अदासिं।

14. To-morrow I will have them brought to my shop in ten carts; सुबे अहं दसहि सकटहि तानि भण्डानि मम आपणं आहरापेस्सामि।

15. I am inclined to buy the whole lot;

अहं सब्बं भण्डरासिं किणितुं इच्छामि।

16. A hundred mangoes could be had in a rupee;

सतं अम्बफलानि एकेन रूपियेन केतुं सक्क।

17. How much did you pay for this blanket

एतस्स कम्बलस्स अत्थास कित्तकं तया दिन्नं?।

18 I gave ten rupees and fifty cents;

अहं दसरूपियानि पण्णास - सतभागे च अदासिं।

C. PARTICLES :–

C. Particles :— Avyaya (अव्यय) in Pali, is a group of words consisting of

(i) Conjunctions

(ii) Prepositions

(iii) Indeclinable past participles ending in त्वा, त्वान, य

(iv) Infinitives.

They are usually divided into two broad classes viz., (I) Prefix or उपसग्गा (ii) Indeclinable particles or निपात.

I. Prefix or उपसग्गा are put before verbs and substantives to modify their meaning. They are put before verbal root whereby sometimes the quality and meaning of the word is completely changed e.g. :–

गच्छति = goes; उप + गच्छति = goes near;

आ + गच्छति = comes

सर (स्मृ) - recall; वि + सर = विस्सरति = to forget

तर = Swim; ओ + तर = ओतरति = descend or get down

More than one or two prefix could be put before a verbal root, e.g.,

वि + आ + करोति = व्याकरोति = explains

अधि + आ + वसति = अज्झावसति = lives

सं + उत् + आ + चरति = समुदाचरति = addresses or practices.

A list of the more common उपसग्गा :–

Prefix	Meaning, अर्थ	Verb, क्रिया
अति	Beyond, over	अतिक्कमति, अतित्तति
अधि	Over, upon above	अधिगच्छति (goes over or acquires or grasps)
अनु	After	अनुसरति (follows)
		अनुस्सरति (remembers)
अप	Away, insult	अपभासति (criticizes)
		अपमञ्ञति (insults)
		अपनयति (to remove away)
		अपचायति (worships)
अभि	Towards, oppose	अभिमुखं, अभियाति (attacks)
ओ (अव्)	Down, contempt	ओतरति (descends)
आ	Upto, until	आगच्छति (comes)
		आहरति, आनयति (brings)

उद	Up, out	उतिट्ठति (gets up)
		उत्तरति (ascends)
उप	Near, nearby	उपसंकमति (comes near)
		उपराजा (viceroy)
नि (निस्)	Down, away,	निसीदति (sits down)
	less	निपतति (falls down)
		निग्गच्छति (goes away)
		निम्मक्खिक (fly-less)
नी (निर्)	Out	नीरहति (takes out)
प (प्र)	Begin, shine forth	पयाति (starts),
		पज्जलति (प्रज्व) shines forth
		पवादो (a theory or hypothesis)
पटि, पति	back, in-return	पच्चागच्छति (comes back),
		पटिपुच्छति (asks in return),
		पटिक्खपो (प्रतिक्षेप) refusal.
परा	return	परापतति (returns)
		पराजयति (defeats)
		पराक्कमति (strives)
परि	Surrounding	परिधावति (runs about)
(पलि,		पलिवेठेति (wraps round)
पळि)		
वि	Oppose, differ	विवाद (quarrel)
	apart	विवसन्ति (lives separately)
		विभजति (divides)
		विहरति (lives)
सं (सम्)	Together	संवसन्ति (live together)
		संवादो (conversation)

II. Indeclinable particles or निपात *or* अव्यय :–

This group includes conjunctions, prepositions, indeclinable past participles, indeclinable participles, infinitives. Words which have no gender, no number and no case, are all निपात or अव्यय.

(a) List of particles or निपात *or* अव्यय *:–*

1. How, कथं–
   What, किंसु, कच्चि, किं
   Really, ननु
   Isn't that so, really, नु
2. Without, besides, विना, अन्तरेन, रिते
3. Doubt, sorry, अहो
   What, where of, किमु
   Or, उदाहु, किमुत
4. Nipatas indicating time,
   Now, अधुना, इदानि, इतरहि
   When, यदा
   Then, तदा
   To-day, अज्ज
   To-morrow, सुवे (श्वः)
   Dayafter to-morrow, परसुवे (परश्वः)
   Yesterday, हिय्यो (ह्यः)
   Evening, सायं
   Morning, पातो
   Day-time, दिवा
   Day-break, पगे
5. Vocative Nipatas
   Superiors, भन्ते
   O, you, अरे, रे, भी
   For servants, जे
   For Sraman, आबुसो
6. As, when, यथा
   That, that way, तथा
   Thus, एवं
   As it were, सेय्यथा
   As, यथरिव
   Thus, तथरिव
7. Because, यतो
   That's why, ततो
   Owing to, Because of निस्साय
   With reference to, about, संधाय
8. No, न, नो, मा
   Otherwise, नोच
   Enough, अलं

All prepositions except ठपेत्वा, धिरत्थु, नमो, विना, are placed after the nouns. Prepositions govern their objects in different cases as indicated below :

(a) The Accusative – याव until; आरब्भ, उद्दिस्स, निस्साय, सन्धाय, पटिच्च with reference to, about; धि, धिरत्थु fie upon!

(b) The Instrumental – अलं enough of; किं what is the use of ? (Interrogatively); वट्टति it is proper for; सक्का, it is possible for; सद्धिं, सह with.

(c) नमो governs the dative.

(d) पट्ठाय (from) governs the ablative; याव is used with the ablative optionally : विना (without); governs the accusative, the instrumental or the ablative.

(e) The genitive, अधो under; अन्तरे, अन्तो in, among; उद्धं, उपरिं on, upon above; ओरं on this side; पारं beyond; हेट्ठा below, under; वट्टति.

ooo

B) Terminations त्वा, त्वान, तून, य when put after a verbal root, we get त्वान्त अव्यय *or Indeclinable Past Participle or the Gerund.* Before the addition of त्वा, the root undergoes the same changes as before तब्ब; e.g. पचित्वा having cooked, विज्झित्वा after piercing, खिपित्वा, कथत्वा, कथयित्वा, हारापे - पयित्वा etc; य optionally takes the place of त्वा; generally in cases where an उपसग्ग is prefixed to the root, as उपट्ठहित्वा or उपट्ठाय having approached; अनुभवित्वा or अनुभूय; उपेत्वा or उपेच्च having approached; प्र + विश् = प्रविश्य.

Some roots with their Gerund; Indeclinable Past Participles (Absolutive)

कीळ + इ + त्वा = कीळित्वा; कीळ + इ + त्वान = कीळित्वान;

कीप्ळ + इ + तून = कीळितून = Having played.

खिप = खिपित्वा, खिपित्वान, खिपितून = Having thrown.

पिव = पिवित्वा, पिवित्वान, पिवितून = After drinking or having drunk.

वस = वसित्वा, वसित्वान, वसितून = Having lived or living.

धोव = धोवित्वा, धोवित्वान, धोवितून = After washing.

चिन्त = चिन्तयित्वा, चिन्तयित्वान, चिन्तयितून = After having thought or after thinking,

छिद् = छिन्दित्वा, छिन्दित्वान, छिन्दितून = After cutting.

भुज = भुञ्जित्वा, भुञ्जित्वान, भूञ्जितून = After eating.

ठा = ठत्वा, ठत्वान = Having stood or standing.

गह = गहेत्वा, गहेत्वान, गहेतून = Bringing with.

पीळ = पीळयित्वा, पीळयित्वान, पीळयितून = torturing or having tortured.

C) Terminations तुं, तवे, ताये when added to a root we get तुमन्त अव्यय; they are usually used to express purpose of a verb or क्रिया. *These forms are also called the Infinitive of Purpose :–*

कीळ = कीळितुं, कीळितवे, कीळिताय = for playing

पठ = पठितुं पठितवे, पठितायेे = for studying

चर = चरितुं, चरितवे, चरितायेे = for wandering about

रूद = रोदितुं, रोदितवे, रोदिताय = for crying

पस्स = पस्सितुं, परिस्तवे, परिसतायेे = for seeing

जि = जेतुं, जेतवे, जेताय = for conquering

नी = नेतुं, नेतवे, नेतायेे = for carrying

roots with उपसग्ग] प + हर = पहरितुं, पहरितवे, पहरितायेे = for beating
नि + कम = निक्खमितुं, निक्खमितवे, निक्खमितायेे = for going

***III. Indeclinables And adverbs,* निपाता**

Above, उपरि, उद्धं.
Across, तिरो, तिरियं.
After (that), पच्छा, अत्थ.
After a long time, चिरेन.
Again, पुन.
Again and again, पुनप्पुनं.
All-round, समन्ततो.
Almost, मनं, केवलकप्पं.
Also, अपि, चापि.
Although, तथापि.
Always, सततं, सदा.
And, च, अपि.
As, यथा, तथा.
As far as, याव, ताव.
As follows, सेय्यथीदं
Aside, एकमन्तं.
At first, ताव, पठमं.
Because,, यतो, यस्मा, तस्मा.
Before (in front), पुरतो.
Before (formerly), पुरा, पुब्बे
Before long, अचिरं.
Before-hand, पगेव, पटिगच्चेव.
Behind, पच्छतो.
Below, अधो, हेट्ठा.
Between, अन्तरा.
But, तथापि.
Certainly, अद्धा, वे, हवे, कामं, जातु.
Constantly, अभिण्हं
Eastwards, पुरत्थ.
Either or, वा, अथवा, उदाहु
Else, अपि च.
Elsewhere, अञ्ञत्थ.
Enough, अलं.
Ever, सदा, सब्बदा.
Every where, सब्बत्थ.
Exactly, यथातथं.
Except, विना.
Far less, किमङ्ग
Frequently, अभिक्खणं.
From afar, दूरतो.
From here, इतो.
From there, ततो
From where, कुतो.
Grattis, मुधा.
Hastily, सहसा.
Hence, इतो, एत्तो.
Hence forth, इतो पभुति.
Here, इधा, अत्र, एत्थ, इह.